НАРОДНИ БРОЈ I.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком и недељом** на целом табаку, **уторком** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приповлано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „**ЗАСТАВЕ.**“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

БРОЈ I. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 2. ЈАНУАРА 1898. **ГОДИНА XXXIII.**

Инв. бр. 1142

ПРОТЕСТ.

Прилике у Угарској, које су постале отуд, што се државна власт експлоатише, злоупотребљава у корист једног јединог племена, изазвале су толики степен незадовољства и огорчења код Словена и Румуна, који броје на милијуне, да извршни одбор народносног конгреса од године 1895. сматра да му је дужност према отаџбини и престолу, да обрати пажњу меродавних кругова на ове прилике, које се не могу сложити са добром државе, као и да протестује против насиља, које сваким даном све више расти.

Према критичном, неповољном положају наше монархије, хоће да се са неке стране указује на тобоже консолидоване, срећене прилике у Угарској. Но то је велика заблуда. И ако је у другој половини монархије избио на површину сукоб између Славена и Немаца, то се онде државна власт труди да углади противности и уклони размирицу. У Угарској је пак размирица између владајућег племена, које је наоружано државном влашћу, а које се налази у мањини и између народности, које су у већини, али су изложене самовољи државне власти — латентна, притајана, јер државна власт угушује суровом силом и најмање покрете народности које се у оквиру уставности крећу, тако да од великог незадовољства и огорчења народности у Угарској могу на површину да избију само мало појава; и то незадовољство, то огорчење наличи на огањ који испод пепела тиња, — који је положај много гори, од оног у другој половини монархије, где размирица на површину избија. У Угарској државна власт ни мало се не труди да углади противности и да уклони размирице, већ на против једнако ствара нове и нове сукобе са народностима, као што то доказује и најновији законски предлог о помађаривању имена места и општина.

Прошло је тридесет година од када се Угарска хваста да је постигла слободоумни устав, који зајемчава државну самосталност Угарске. Народности Угарске, наиме Срби, Словаци и Румуни очекивали су од те уставне ере, која је пре тридесет година наступила, сасвим нешто друго, но што је доцније наступило, и то су са правом и основом очекивали, јер су од меродавних угарских државника чињена обрицања, да ће се народностима учинити све могуће концесије, олакшице, које се само дају у склад довести са јединством угарске државе. Прво велико разочарење било је стварање народносног закона од 1868. године, који је постављен на сасвим друге основе и начела, но онај нацрт народносног закона, којег су предложили Срби и Румуни, што су још у угарском сабору били, који је нацрт, уз очување јединства угарске државе, имао пред очима народносне, етничке прилике и историјски развитак Угарске, те је тиме хтео да омогући у интересу здравог државног живота народносни и просветни напредак свију народности.

Но и оно мало олакшица, концесија, које су пружене донесеним народносним законом од 1868. године, остале су неизвршене и цео народносни закон остао је мртво слово. Нема ни једног јединог параграфа народносног закона, који није повређен државном влашћу и позваних власти, органа, као што су то Срби и Румуни до ситнице доказали, док су још могли у угарски сабор да уђу. Али те истине, које су ти посланици у сабору рекли, морале су временом да постану непријатне владајућем племену. Угарски сабор требао је по њиховом да сачињава једну народну целину, да буде заступство народне, националне државе, те је било незгодно да народносни посланици изабрани буду у угарски сабор и државна власт се довољно и постарала, да то насилним средствима осујети. Три милијуна Словака северне Угарске већ много раније нису могли дотле да доспу, да бар једног јединог посланика у угарски сабор изаберу, а оно мало српских и румунских посланика нису били у стању при притискивању бирача, да уђу више у сабор, тако да данас десет милијуна Немађара ни једног јединог заступника немају у угарском сабору!

Но, нека се не обмањује спољашњи свет тиме, да су неки народносни изборни срезови ипак заступљени од српских, словачких и румунских једноплеменика. То неколико посланика јесу познати одроди, ренегати, који се идентификују, изједначују са владајућим племеном и који припомажу насилничке поступке против народности. Када су већ то неприродне прилике, то се исте дотерују до врхунца тиме, да се владина странка баш из народносних изборних срезова рекрутује, дочим чисто мађарски изборни срезови већином опозиционе посланике бирају. То су прилике, којима нема равне у целој Европи, и угарски је парламентаризам једна неистина, управо наказа сваког парламентаризма, јер нема примера у европском парламентарном животу, да већина становништва једне земље, као што су народности у Угарској, којих је десет милијуна, да су искључене од заступства у парламенту.

Када су већ народности искључене из политичног живота Угарске, како из парламента, тако и из муниципија, па чак и из општина, то се бар могло мислити, да им се неће чинити тешкоће за њихово просветно напредовање. Пре тридесет година чинили су најодличнији државници Угарске најобвезније изјаве, да ће народности моћи имати своју народну наставу и образовање, почев од основне школе, па до свеучилишта, и да ће држава за то народно образовање саразмерно припомагати из државних средстава. Међутим то обећање, у пркос народносног закона, којег је владајуће племе једнострано створило, не само да није испуњено, већ држава скучава и уништава и оне школе и остале просветне заводе, које су себи народности из сопствених средстава створиле. Словачке гимназије и словачка „Матица“ насилно су уништене и њихов иметак одузет. Вероисповедне школе у бившој војној граници, које су биле бедеми за народности, претворене су у комуналне, државне школе.

Још постојеће вероисповедне школе код Срба и Румуна, притешњене су у највећој мери самовласним поступцима државног школског надзорника, и њихова судба од тога зависи, да ли се покоравају пожуди за помађаривањем или не. У једној вароши јужне Угарске онемогућено и осујећено је Србима, да рођеним новцем купе земљиште за зидање нове гимназијске зграде. Осим осталога су Румуни у Араду и Лугошу спремили потребне фондове за оснивање гимназија, и обратили се на владу ради дозволе, да те гимназије подигну, но ту дозволу никада нису добили. Словаци су хтели да подигну словачку гимназију, но није им дозвољено било, да у ту сврху купе прилоге, и то са тим образложењем, да на словачком територију има довољно средњих школа. Ово последње је до душе истина, али се ни у једној од тих гимназија словачки језик ни као наставни предмет обвезно не предаје.

Није боље ни са вероисповедним приликама код народности. На северу Угарске насилно се разрешују словачки лутерански конвенти, и световни председници се збацују, па се чак и један „канонични“ злочин створио за Словаке. Код Срба и Румуна је њихова јерархија у највећој мери изложена упливу државне владе. Од када се и то десило, да су једног српског патријарха насилно пензионисали, подложена је српска јерархија неограниченом упливу угарске владе, и уређење српске народно-црквене автономије из тога је разлога скоро немогуће, јер се не даје изравнати размирица која постоји између српске јерархије, која је безусловно потчињена угарској влади и између српског народно-црквеног сабора.

То мешање у вероисповедне прилике у Угарској захватило је већа обима донашањем такозваних црквено-политичких реформа. Стварање тих закона није било никаква потреба за Угарску и учињено је из сасвим других разлога, но што је то била у западној Европи. У Угарској је, као свугде на истоку вероисповест мање или више са народношћу скопчана. Слабљење вероисповести, мешање државе у исту уједно је и нападај на народност. Али баш зато су се и донели ти црквено-политички закони, да би се народности слабиле.

Корачајући по тој стази, дошла је државна власт до тачке, где се спрема све да пониште, што и само подсећа на то, да у Угарској има и осим владајућег племена још и других народа. Угарски парламенат, како посланичка кућа тако и горњи дом драговољно су примили владин законски предлог о помађаривању имена места и општина. То је даљи атентат на десет милијуна немађара у Угарској. То је нов атентат на народносни закон, на равноправност свију народности у земљи. Имена места и општина, како их је човек у свом матерњем језику од ране младости запамтио, свакоме су мила и драга. Народни називи појединих места скопчани су са многим историчким сећањем, које сачињава један део историје појединих народности. Највећи део мештанских назива уједно припада благу језика појединих народа, сачињавају саставни део тога блага, те је тај законски предлог уједно и атентат на благо народног језика немађарских народности. Против тог атентата побуђују се најрођенији осећаји свију Немађара. Гробови њихових предака, кости њихових милих лежале би у местима, чије је име за њих постао празан звук.

Тај примљени закон о помађаривању имена места учинио је најмучнији утисак од једног краја Угарске до другога и изазвао је највеће огорчење код десет милијуна Немађара.

Срби, Словаци и Румуни хтели су да одрже јавне зборове да против тог најновијег атентата свечано протестују. Но за немађарске народности нема у Угарској права јавног збора и договора. Сви законито пријављени јавни зборови — забрањени су!

А пут и начин, како је то чињено, неда се ни квалификовати. Намерени јавни зборови забрањени су с позивом на то, да се Срби, Словаци и Румуни, као такови не смеју скупљати, јер би такав збор у противности стојао са јединством угарскога народа. Од тридесет година овамо имале су народности у Угарској много што шта да претрпе, али да је државна власт тако далеко ишла, да право опстанка народности пориче на основу народносног закона и са позивом на исти, то се до сада још није десило. Дакле Срби, Словаци и Румуни не смеју се као такови више скупљати, јер имају права на опстанак само као чланови угарског народа! На тај начин хоће да укријумчаре у место политичког угарског народа, како га закон спомиње, мађарски генетични, племенски народ, хоће та два разна појма да протуре као истоветне. То је управо нечувено, јер ако политични народ значи држављанство, то се исто не може побркати са генетичним, племенским народом, и прави је атентат на народе у Угарској, ако би се ови присилили да морају припадати владајућем мађарском племенском народу.

Како је дубоко увредљив тај најновији законски предлог о помађаривању имена места и општина не само по Србе, Словаке и Румуне био, већ и код опревних Саса, који нису учествовали на народносном конгресу од 1895. године, — најбоље доказује та околност, да су Саси њиховим посланицима на угарском сабору дали упутство, да иступе из владине странке, што је врло значајно!

О догађајима у Угарској неће се моћи иноземство обманути. Бадава ће се позивати на то, да је народносни покрет у Угарској дело појединих агитатора. То је обичпо средство за изговор када хоће да се забашури, маскира свака насилна владавина. Вође Срба, Словака и Румуна, не само да не подгревају незадовољство, већ се труде да уталоже незадовољство и огорчење својих саплеменика које све већма узима маха. Управљајуће чињенице у Угарској створиле су од народносног питања, питање силе и власти, при чему интересе угарске државе, као и интересе монархије као велесиле из вида губе. Јер је јасно, да се донде док државна власт у Угарској иде за народним уништењем Срба и Румуна, не може мислити на пријатељске суседне одношаје са Србијом и Румунијом.

Нека нас поштеде са прекором, да у нами има тежња које иду за распадањем. Наша верност и оданост за престо и отаџбину не може никаквој сумњи подлежати. У задовољној Угарској не могу постојати тежње за растварање, као што такових ни у слободној Швајцарској нема.

Пуном лојалношћу према престолу и отаџбини, морамо најсвечаније протестовати против досадашњих насиља која се чине над већином становништва Угарске. Протестујемо против тежње државне власти да од Угарске у опреци са њеном историјом и са њеним народносним приликама, створи једноставну племенску државу, што се још противи и оном народносном закону, којег су Мађари сами створили, и који признаје поједине народности у Угарској. Протестујемо против тога да се на основу закона о равноправности покушава оспоравати наше право опстанка.

Нарочито протестујемо против најновијих чинова угарске владе и сабора. Протестујемо против законског предлога о помађаривању имена места и општина, протестујемо против насилног чина владе, да се као Срби, Словаци и Румуни не

смемо на зборове скупљати, протестујемо што су наше законито пријављене зборове противзаконито забранили.

Пошто смо из парламента искључени и пошто нам је онемогућено да подижемо свој глас као уставни грађани наше отаџбине против угњетавања наших саплеменика, то износимо овај наш протест путем јавности пред цео свет, и уједно најсвечаније изјављујемо, да Срби, Словаци и Румуни све донде неће престати да се неустрашимо законитим средствима боре за своја народна права, за своју равноправност, док своју мету не постигну, јер та се права могу насиљем привремено одузети и угушити, али не могу никада да застаре!!

У Будимпешти, 29. децембра 1897. (10. јануара 1898.)

Извршни одбор

народносног конгреса од год. 1895.

На освитку нове године.

И опет паде кап у море векова. Одлети у неповрат низ времена, што га свет годином назва. Дани одоше, а дела и помени из њих остадоше. Но не као души мелем и посластица, него већином као обележје тешка позива и задаће људске на земљи.

Србин је научио бити чедо мукотрпних дана и подвига, јер јуначко колено у борби живује прави живот. Па као што је до сад пребродио сва вратоломна места на пучини живота, тако је немалаксан изишао и из прошле године пуне тешкоћа и незгода, и с поуздањем и ведра чела улази и у ову нову годину и ако јој већ на освитку пише, да ће бити нове борбе.

Јест, биће! Већ заједнички протест свију народности у Угарској против помађаривања имена места на освитку нове године, јасно је знамење, да још није наступила хора мирна и тиха живота, него да се и даље мора истрајно издржати на бедему народносне свести, а у обрану својих народносних светиња. Но прошла година приказује нам се као призрак тек праве борбе, која има изгледа, да се развије; као знамење ових великих догађаја, који имају да преточе људско друштво у ново стање, које је на путу људска напретка, један корак ближе оној средишњој тачци, око које ће једном и људско друштво да се окреће, као земља око сунца.

Ако пођемо са економског гледишта по најближој околини — по домовини нашој, казаће нам у тој ствари много покрети аграрних социјалиста, а верна слика ове борбе малих по Угарској, Италији и другим земљама само је једна сенка оне борбе великих, који и крај свих наоштрених бајунета и спремних пушака, под теретом немоћи своје, траже да економској сили својој развију крила, па ма то било чак и на крајњем истоку азијском и југу афричком.

У равној мери са овом економском борбом такмачи се и народносна борба за име и језик.

Народносна борба за име и језик у Угарској достојна је посестрима борби Словена у Аустрији против Германства. И као што је Словенство у Аустрији истрајношћу својом створило себи претежнији углед, куд и камо би то могле народности у Угарској, ако зановљеним низом времена, занове и своју заједницу братска и истрајна рада у праведним тражбинама за светиње, за аманете своје.

Словенство снажно у Аустрији, показало је владајућој сили с киме мора рачунати, ко је тежиште државе.

Народности у Угарској имају исту задаћу да реше. И кад једном у обе поле монархије средњевековни владајући систем, обучен у модерно рухо, буде равном мером, по начину сада у Аустрији, заузет својом тешком задаћом у решавању своје борбе за опстанак, онда ће доћи време, да и без погађања искочи на среду сама од себе ловинка: Сваком своје! А дотле — дотле је наше да будемо истрајни борци, као и словенска браћа у Аустрији.

Но у колико је нами овде политичка борба постала животно знамење, браћи нашој у краљевини борба је знамење са мутне Марице. Нездраво стање, које је обухватило Пијемонт српски, ни мало добра не казује, а још мање га ставља у изглед, јер тамо влада политички мамурлук оних духова, који се увек јављали Србији — не као небеске прилике — него као неман у оно доба, кад год јој се ближио горак час.

Па ни браћи у старини српској на огњишту Душанову, није пружила прошла година довољно уздарја за тешке уздахе петвековне и њима је она за један осмех пружала одмах пехар туге и чемера, да још увек осете, да су остављени сами себи. Осветница косовска не може да им пружи утехе јер је поглавице њене усрећавају романтичним доживљајима.

Ништа мање није у добру ни други крај простране негдашње славе и величине српске Херцег-Босна. Али покрет који је овој браћи прошле године уливао снаге и моћи да истрајно загазе у борбу за добро своје, верна је слика будне српске свести. Моћан је доказ оне истрајности, која ће ипак једном славити победу над свима одкосовским јадима.

Једина светла звезда српска Црна Гора, тихо траје у јуначкој величини својој дане и окупља снагу своју на економском бољитку.

И док друга српска браћа имају да забележе из прошле године политичку борбу своју, ми у Угарској имамо да забележимо и борбу са јерархијом својом. Самоуправа наша у цркви и школи још ни сада није сређена, него нам остаде и на даље да ломимо копља за њу не само са државном влашћу, него и са онима који би требали да су најодлучнији поборници слободе народне у том питању. Јер народна слобода и њихова је слобода, ако су синови тога народа. Једна светла тачка у овој борби је из прошле године петровдански сабор, који ће остати значајан чин у борби овостраног Српства за црквено-народну автономију. А који ће бити светао пример и далеким млађим нараштајима, како му претци чуваху скупо стечена права.

И као што је Србин умео стати овде одлучно за добро своје, светла је и чврста нада у сваком српском срцу, да ће прегалаштво српско и у овој новој па и у будућим годинама, остати верно истрајности својој, кад год „извесни куцне час.“ А дотле увек спремни, истрајмо у одушевљењу за добро своје, за светиње своје!

С тим покличем ступајмо у Нову годину!

—и—

Нови Сад, 1. јануара.

Протест Срба, Словака и Румуна. Данашњи први број у новој години приморани смо, на жалост, да отпочнемо са протестом Срба, Словака и Румуна против насиља на њихову народност, што га је издао извршни одбор, који је добио мандата од народносног конгреса Срба, Словака и Румуна, што је 1895. у Будимпешти одржан.

Протест је громки одјек на неправде које нам се чине, и он ће учинити на све стране значајан утисак.

Извршни одбор првог народносног конгреса од 1895. год. одржао је 29 и 30. децембра 1897. (10. и 11. јануара 1898. по рим.) опет у Будимпешти своју седницу **и решио између осталога и то, да ове године при крају месеца маја сазове у Будимпешту други народносни конгрес Главни задатак тог новог конгреса биће, да један меморандум савезних Срба, Словака и Румуна преко једне депутације преда Његовом Величанству.**

*

Владин меморандум. Угарска влада је разаслала члановима католичке автономије меморандум (споменицу), који објашњује становиште владино у погледу католичке автономије. У првом делу те књижице од 58 страна, говори се о автономистичном покрету и прелази за тим у другом делу на критиковање елабората (нацрта) од 1870 године. У трећем делу се развија права задаћа и делокруг автономије, као и становиште, које је влада заузела према другом автономном конгресу. Полазна тачка владина не може да буде ни Јосифинизам, ни оцепљење државе од цркве, него она хоће да очува целокупност старешинства државе. Ово захтева положај апостолског краља, интерес цркве и државе, па и народна политика. С тога се мора дати управа краљу а у границама закона и одговорној влади и у будуће, а автономија може да учествује у тој управи и то: 1 код именовања у облику „votum consultativum“ (саветујућа гласа); 2. код надзиравања црквено-просветног фонда и у употреби одређеног прорачуна; 3. код надзиравања фундација; 4. код надзиравања краљевских учевних завода у погледу католичкога им карактера. Автономија би се имала старати више за унутрашњи живот црквени. Влада жели да се уздржава од сваког позитивног предлагања, али задржава себи слободу испитивања (критике). Меморандум је завршен овим речма: Било би зло и по автономију и по верски мир, кад би организаторни конгрес омаловажавао владом одређени делокруг, те захтевањем ширега делокруга, осујетио остварење автономије, која би се иначе могла постићи.

Лакомислена политика.

Страшну истину је изнела неродица ове године Она нам је показала, да је материјално стање средњег сталежа у Угарској тако ужасно, да није у стању поднети ни један, не баш најјачи удар. Доказано нам је да смо материјално тако болесни, да организам наш није кадар поднети ни осредњу болест, а да не пропадне сасвим.

Живели смо с дана у дан, немамо ни толико резервисане снаге, да можемо један дан без заслуге или ни са мањом заслугом предурати.

Но још нешто се опавило: највећу невољу трпи средњи газда, а најљућа немаштина, наступила је — у најбогатијим крајевима!

И последица ове једне неродне године биће па да ће се у најплоднијим крајевима Угарске она дуго осећати, а као трајну успомену оставиће за собом неколико стотина хиљада нових бескућника.

Изгледа чудновато, јелте? Па ипак није јер то је природна последица оних неприродних одношаја код нас, да у погоднијим деловима Угарске становник не само да нема ни једног извора за приход, за прилику да своју радну снагу и време и другим начином употреби, до ли у земљорадњи; но осим тога да он сем сејања и жетве не уме да гаји ни једну ни другу грану пољопривреде и најпосле да је иза културе заостао тако далеко да двојином и тројином слабије земље у вештијим рукама нашу жетву далеко надмашују.

Наш је земљорадник тако везан за оно семе, које је у земљу бацио, као нејако птиче за мајку: не донесе ли му колико треба за живот, скапаће од глади.

Крај свега тога земља, коју он ради, коју својом назива, одавна већ није његова, те не буде ли кадар једне године само својој дужности учинити задоста, он ће је и формално морати уступити оном, чија је фактично већ одавна

Због тога ће ова година у Угарској изазвати оно, што у сретнијим државама не би ни три овакове учиниле.

Па где је државна власт да помогне овоме, да помогне сама себи, јер све оне стотине хиљада нових бескућника њој ће пасти на врат.

Чујте ово само. У Торонталу је глад, а шта се чини? Организовао се одбор да гладне храни, а власт жупанијска се побринула да онај који хоће да ради, може по долмама и другим радњама добити посла за — двадесет и пет новчића дневно!

Поштујемо вољу одбора, који хоће прилозима да потпомогне, али је он ту — слаб. А у данашње време пружити надница од 25—35 новч. за читаву породицу значи смејати се гладном у очи.

ПОДЛИСТАК

СЕОСКЕ АНТИСЕМИТЕ.

ЦРТА ИЗ ПОТИСЉА.

I.

Приповеда тако баба-Јорданка, а нема јој пара у селу по годинама.

Боже, сећам се ко данас. А није то баш тако давно ни било. Ја сам онда већ била удата. Кад онда нисам умрла, никад нећу Буна! Па тако од једанпут А ми ни живи ни мртви. На крај села почели наши копати јендек. А није јендек, друго слатка него да речеш права пр валија. Ми сви тамо, па помажи. Па дан у дан тако. Кад је већ био готов, ту ће се као наши склонити и дочекаће оне из прека — Сервијанце. Ту се ја и мој покојни тако склонимо.

Творче небесни, наједанпут се нешто из далека запраши. А ми то све знаш видимо. Мој ће покојни рећи: »Ево иду Сервијанци, сад се не бојимо.« А ја Боже, не знам ко су ни шта су! Ја сам ти се онда од сваког бојала. Кад, а они све ближе. Нема ти ту од Сервијанаца ни трага, већ управо — Мацари... Како и од куда су дошли, тек они тако, па управо на нас... Ај туго моја, а ми сви у село, па се закључамо. Е, јест, али један још то вече ограјсао па лупа, хоће кућу да стровали. Тако ми отворимо. Очи, нос, уста, глава, та све одједанпут, не знаш казати како изгледа. Гладан боже, а ми дамо... Кад сутра дан, терету мој, а они терају човека из рођене куће Пале, руше, где шта нађу носе. Онда побегнемо у Банат, па чак и у Срем Ту смо били тако неко време, док није дошло писмо од цара, да сме свако ићи својој кући, неће му ништа бити. Е, тако онда ми дођемо. Не мож' познати села, па ни за главу. Сам коров божији. И тако опет постане ово наше село — српско, само што се после буне досели и тај Чивут-Лајчика, па тако и остао...

II

Цело га је село звало — Лалко. Био је кнез. Кад год дође да се бира, увек Лалко буде. Тај није имао непријатеља. За сваким смеш ружну рећи, ал за Лалка не!... Онако је и казао поп-Ива:

Сеоски кнез бити то није ништа, али кад човек седи на управи као што је Лалко, то је онда велико...

Кад солга дође у село да види како стоје ствари, а он ће тек:

— Ebadta! Више тако човек не родиш као Лалко!...

На све похвале и ласкања није се Лалко променуо, он је остао стари. Доста је кад кажем, да се није ни за ким заводио. Свака му реч ваља, и ни једну не порекне. Пазио се са поп-Ивом, њега је поштовао — докле се могло Видео је да попин рад ваља...

Зима је. Сваки се завукао у кућерак, па ради овамо — онамо. Цело село као пусто. Видиш, тек један пројури у шубари и с' палицом у руци. То је општинар. Они морају од куће, па тако и Лалко.

Једног дана поп-Ива отвори прозор, па тек провири. Прође ешкут-Бачика, а звали га »горчило.«

— Добројтро господине!

— Бог ти добро дао, Бачика!

— Шта радите?

— Баш изгледам Лалка.

— Лалка?

— Њега, да.

— Сврнуо је баш чиви-Лајчики да попије једну.

— Хм, хм, хајде ништа, проћи ће он већ.

Попа је био љутит на тог Лајчику, колико је само говорио, да се окану ићи тамо; али бадава.

Одавно дошао у село са својим дућанцем, па ту и остао. Као Чива, знао је сваког ђавола. Колика ће бити од сада порција, када ће доћи солга, шта мисли наш цар; све је то он знао. Он је био све и сва у селу. Није да кажеш да је рђав, ал тек Чивутин је. Пре је неколко њих излечио од грознице. За све оваке ствари није ништа тражио. Све за љубав! Наплата је била, кад се код њега попије какав »мастан« алдумаш! Онда је Лајчика задовољан!...

*

Прошао и Лалко, а попа га опази, па куц-куц на прозор. Лалко стао...

— Баш тебе изгледам.

— Мене?!

— Да, па где си?

Лалко се згледну.

— Од кад те изгледам па никад.

Лалко се убезекну.

— Имам не само с тобом, него са многима важна разговора.

— Па да дођем?!

— Јест, да дођеш. А ја ћу још оног маторог црквењака послати по селу нека и другима јави. Сутра је недеља и биће најбоље да се састанемо овде код мене, дан нерадни, па су људи код куће.

— Само немој да заборавиш.

— Нећу. како би заборавио. Збогом!

— Збогом Лалко, и растану се...

III.

Поп-Ива је добар пастир. Има већ тридесет година како је у селу. Свакога је учио и саветовао, па и грдио. Целога је село поштовало као свога оца. Што је он рекао, то је свето.

Обуче се, па хајд до Орестија црквењака. Стане код прозора.

— Јесил код куће, ти матори?!

— Јесам, господине!

— Хајде, па ћеш ићи по селу код бољих и казаћеш, да дођу сви сутра к мени после подне.

— Разумем, господине.

Попа оде управо кући, а Орестије да јави заповест.. Дође пред чију кућу, стане код тарабе, па ће тек:

Државни сабор пак — помађарује имена општина и склапа драконске установе за раднике.

Љуто се дакле вара сваки, ко мисли да данашњу оскудицу може привремено залечити, да треба глад до лета стиштати То може најлакомисленији политичар само рећи.

Болестан је наш земљораднички сталеж одавна већ, а да његова болест не буде смртоносна за нас све ту треба радикална лека, треба одушке за оне, који су земљорадња сувишни и велике помоћи за оне који још код земљорадње остају.

—в.

Политички преглед.

Угарска.

Земаљски сабор. У прошли уторник је завршена расправа у појединостима о законском предлогу, којим су уређени односаји међу пољским радницима и поседницима. На многим местима су усвојене предложене измене и допуне, а на крају код §-а 80. и клаузуле о спровађању, устао је гроф Александар Карољи и рекао, да придаје велику важност закону и да је уверења, да ће овај временом донети своје плодове. У друштвеној борби је, вели, најбољи лек слободна утакмица. Ако радници не усхтеју радити, онда поседници ваља да се организују и да набаве себи радника. Влада треба такође да се стара, да буде радника. Она треба заједно са сабором да се стара у опште више и о радницима и о поседницима, особито о оним мањим. Министар Дарањи вели, да се у многом слаже с говорником. Влада је учинила извесне кораке, да се случајном буњењу радника о жетви стане на пут, а учиниће у томе још и више. Донесени закон ће се објаснити народу разумљивим речма у свакој појединој општини. На крају апелује министар на друштво, да и оно чини своју дужност према радницима. Данас, у четвртак, читаће се предлог по трећи пут. На крају седнице је министар Влашић одговорио на неке интерпелације у погледу јавне наставе у Фијуми и у погледу установљења грчко-католичког владичанства са мађарском литургијом.

Аустрија.

Покрајински сабори. У прошли понедељак је почет рад у девет покрајинских сабора. У говорима, којима су ови отворени, наглашен је нарочито теретни положај, који постоји у целој држави. Од свију сабора међу тим нас највише може да занима чешки сабор, коме су међу осталима поднесени и неки предлози у ствари питања о језику. Јако заоштрена борба чешко-немачка беше се мало утишала после затварања државна сабора у Бечу и већ се почело надати, да ће међу Чесима и Немцима доћи до споразума. Та нада је била у неколико основана. Она и данас још постоји. Али се још нема довољно јемства, да ће се она и остварити. У наступајућој новој години, може бити да ће борцима овладати и нове мисли, које ће после подужег измењивања моћи дати и нову, јачу наду на споразум, а после и на мир у Аустрији.

Србија.

Српски јади. Освитком нове године, освићу у Србији све нови и нови јади. За кратко време свога владања, млади краљ српски Александар тако рећи скроз је извнурен и малаксао, те се повија и поводи за разним саветима своје садашње покварене околине, као оно танка трска на иоле јачем ветру. У данима те своје слабости, он мало по мало испушта из својих руку крму државна брода. А злосрећни раскраљ Милан, који се поново зажелео мало народне крви и крвне освете — зверском пожудом хита, да крму државна брода српскога што јаче и чврће узме у своје руке, те да бродом управља као и увек у супрот животној струји народа српскога. На освитку нове године на вељу жалост нашу, немамо ништа веселога и утешнога да јавимо својим читаоцима из брацке нам Србије. Положај како земље, тако и краља српскога, под пустим ћефом раскраља Милана, данас је тежи и жалоснији, него што ваљда икада беше.

ДОПИСИ.

Идвор. 10. јануара. Из овог су места врло ретко долазили дописи у цењени лист „Заставу“ јер ништа није било тако значајно, што би и остале Србе занимало. Јер шта би се могло одавде до сад писати? Ваљда нашу срамоту, што се све гомилали назарени, или што су наши ратари тако ниско били пали, да за наш предпрошли народно-црквени сабор гласају за клерикалног посланика. Но ни наша интелигенција није се боље држала. Свако ти је до сад пазио, да не увреди „владу“ јер она је свима била Б г. Сваки је пазио, да не штети своје личне интересе, а народ му је био последња брига. Но свуда има изузетка, те тако не треба мислити да су наши Идворчани сви били таки. Било их је и народњака, до душе врло мало, али и од њих нико није смео да се истакне, да развије барјак, и да изведе народ на прави пут, и да му каже и растумачи, до чега ће доћи ако са свим залута.

Све су тако стајале ствари у Идвору до прошле године, али ова година је са свим начинила обрт у овом селу. При бирању посланика за народно-црквени сабор, истиче се у Идвору наш дични Србин и народњак Ника Теодоровић, те његовим трудом и његовим саветовањима, сви су Идворски бирачи гласали у Перлезу за нар. посланика. Али ипак за овај успех највише треба благодарити „Застави“, јер је многи наши ратари држе и из ње су се највише поучили шта да раде.

Ове године дође нам за учитеља млади госп. Коста Таназевић. Овај одмах чим је дошао намисли да оно створи у месту, што још никад није имало. Као музикалан човек одмах стане прикупљати како трговце и занатлије исто тако и наше ратаре у певачко друштво. И заиста му је пошло за руком, јер наше певачко друштво могло би се натецати у певању и са већим друштвима од њега. Главна је била побуда коровођина да организује певачко друштво та, што је опазио, да наш свет врло слабо мари за цркву, а то највише због тога, што у цркви не чује никаквог певања. Тим већма треба похвалити госп. коровођу, што не иште никакве материјалне помоћи за свој заиста голем труд а општина ће то свакако и без његова искања наградити.

Први дан Божића је први пут певало и милина је било погледати наше сељаке, како уживају у дивном појању. Да нам је пре дошао овако честит учитељ, не би било овде од 2000 душа 90 назарена, који су прешли пре осам година; а да нам није дошао овај свештеник било би их још и много више. На св. Стевана било је певачко друштво у Сакулама, па је и тамо појало. После службе се прочастише и ту је пало доста лепих здравица.

Сакуљани раде на оснивању „Земљорадничке Задруге“, па ни наши Идворчани неће да уступе, те и они намеравају да такву задругу оснују, а Сакуљани ће опет певачко друштво организовати.

На послетку могу вам с радошћу јавити, да се наши сељаци много више интересују сада, него пре, за све оно, што је наше, а то ће им зацело и донети плода

Граничар.

Позив на претплату.

Навршује се ево 32 године борбе коју „Застава“ истрајно води за права српског народа у овој домовини.

Тридесет и две године је већ од онога доба, како је дични миљеник српског народа Милетић развио заставу и окупио под њу све што правим Српством дише. Па и ако је у толиком низу година многом борцу из „Заставина“ јата тешко било издржати опасно чистилиште до краја, и ако је многи преплашени тић прнуо из овог соколовог гњезда у заветринији закутак, света идеја народног добра рађала је Српству нове истрајне тиће, који су под прекаљеним у борби стегом, за новљеном снагом одржали заставу народне борбе високо истакнуту, као јасно знамење лепше будућности народне.

Том својом задаћом „Застава“ се поноси и света јој је дужност, да окупи око себе сву смелу и чилу Србадију којој је Српство и слобода његове мисли светиња.

Искрени народни борци позвани су да јој у том светом раду помогну, ширећи „Заставу“ у српске домове. Распростирући „Заставу“, распростиру онај правац у народу своме, који ће га у духу петвековног генија српског, челичити у Србовању и истрајног одржати у очекивању светле српске будућности.

Па дела на посао пријатељи народа свога, развијте „Заставу“ гдегод се може на огњишту српском.

Народе српски читај њезине редове, и напајај душу и срце одушевљењем за аманете своје.

Претплатни услови „Заставини“ означени су на челу листа а који се од нових претплатника одмах сад пожури са претплатом за идућу годину, слаће му се „Застава“ још и све до краја ове године бесплатно.

У Новом Саду, 16. децембра 1897.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Забава у Новом Саду. „Новосадско добровољно ватрогасно друштво“ приређује у дворани хотела „Царице Јелисавете“ игранку 20. јануара (1. фебр.) о. г. а у свези са лутријом за добротворне цели. Улазна цена од особе 1 ф., од породице (3 особе) 2 ф.; срећке по 20 н. Улазнице и срећке могу се у вече на благајници добити.

Словачке „Народне Новине“ стекле су пет парница. За две парнице одговараће Едуард Ковач, за две Исидор Жјак-Сомолицки. Ако ни у чем другом, народности су бар у парницама сретне. Још се мастило у једној парници и не осуши, већ се пронађу друге кривице, те то тако редом како код Срба, тако ето и код Словака и Румуна. Све у славу слободне штампе.

Јован Ђаја. У претпрошлом броју јавили смо да је Јован Ђаја именован за шефа пресбироа у Београду. Доцнији гласови јавише, да се Ђаја није примио тога.

„Садашњост“ лист који излази у В. Кикинди променуо је уредника, те је на место досадашњег уредника Милана Петровића преузео уређивање листа др. Иван Веселиновић. Лист се од сада неће бавити политиком, него само просветом, привредом и забавом.

Верени. Милан Мјилин трговац из Вел. Бечкерека, верио се са гђцом Јулком Ђулвезановом из Срп. Итебеја. Нека је сретно!

Читуља. Из Баваништа нам јављају, да је тамо на Бадњи дан преминуо, а други дан Божића сарањен Светозар Рајић. Покојник је био тек 36. годину навршио, и увек је исповедао начела радикалне странке. До гроба је испраћен од многобројног грађанства. Лака му земља! — У Сарајеву је преминуо у прошли понедељак Јово Ђ. Х. Дамјановић у 39. години. Лака му земља!

Кратке вести. На свеучилишту у Лавову има уписано у овој школској години 1726 слушалаца; на богословском факултету 308, на правничком 1118, на медицинском 131 и на философском 169. — Руски министар просвете Дељанов умро је у Петрограду у 79. години. — Норвешки песник Ибзен навршује 20. јануара своју 70-годишњицу. — Једна енглеска лађа која је пловила из Одесе у Ротердам утопила се и са њоме 19 људи. — За време божићњих празника покрадено је више великих трговина у Харкову у Русији и однесено ствари у вредности од 50.000 рубаља. — Из Петрограда јављају, да је тамо умро на Бадњи дан чувени др. Сахарин, који је лечио покојног руског цара Александра III.

☛ Због празника Нове године завршен је овај број у четвртак у подне.

Најновије вести.

Треће читање. Јуче, у среду, прочитан је и по трећи пут у угарском земаљском сабору законски предлог о одношају пољских радника према поседницима. Седница је била врло слабо посећена и врло кратка. Сутра у петак, биће поново седница, на којој ће дотични министри да одговоре на интерпелације о умировљењу хонведа из 48-ме и о употреби радника из иноземства.

Троједнички сабор. Троједнички сабор ће да се занима с три важна питања. А то су: прорачун, избор регниколарне депутације и законског предлога о протестантима. Опозиција ће да проспе ватру своју против сва три предлога.

— Хеј газда! Помоз бог!

— Бог ти дао!

— Јесил здрав?

— Као што видиш

— Овај, да дођеш сутра после подне господину попи.

— А зашто?

— То ми није казао.

— Па добро.

— Е, па у здрављу!

— Збогом пошао . . .

Тако је обишао цео шор и онда оде попи да јави, да је готов.

Поп-Ива је нешто кувао у себи. Био је цео дан немиран. Шета, шета, па тек седне и замисли се. Онога је Чиву до зла бога мрзио...

IV.

Освануле недеља, заказани дан. На малој црквици зазвонише звона, те својим умилним гласом позивају сељане на молитву. Видиш, где двоје, где троје, па се нешто важно разговарају.

После подне, био је први Лалко, што је дошао к попи. Доцније се доста њих искупило

Ту чика Неша, деда Гигаја, ешкут Бачика, чича Шадија, браца Савушка, лала Гајица, деда Данча, мајстор Елесија и чика Валта,

Сви поскидали капе па стоје пред попом.

— Љубезни моји христијани — вели попа — звао сам вас, да се посаветујемо о једној ствари, и држим, да ће сваки од вас бити самном у согласију.

— Оћемо, оћемо!

— Како не би, вели деда Гига, ја сам.

— Ствар је о Чивутину Лајчики, рече попа и погладн се по бради, тој змији, који се увукао у наше село, па лаже и вара којег боље може Та шта ће нам неверија! Њему треба преки суд, а то је: напоље са чивуцком изелицом и варалицом! За то љубезни моји, реците ви, за то сам вас и позвао.

— Та, ако није мени, ал' преврио је он целом селу. Зар је мало, што нам са свију страна сисају крв на памук, него још и он! Огулио је и одерао кога год је могао, вели деда Гигаја.

— Навукао се свега као рчак! Ако то није срамота, ја онда не знам шта је — рече чича Шадија.

— Та чекај човече — вели браца Савушка — шта говориш, шта бедиш, кад још не знаш ни у чему је ствар!

— Мани се ти тога разговора Савушка, — вели попа.

— Шта не знам, — намргоди се чича Шадија, — ваљда имам и ја памети као и ти?!

— Та оно јесте, али само криво осуђујеш тог човека, — вели опет Савушка.

— Шта криво, — плану лала-Гајица, — та како је тај скот, Бож' опрости и смео доћи у наше село?!

— Шта је сад опет теби, — рече мајстор Елесија — човек је и он, па се доселио.

— Хм, човек, вели чика Неша, а што сте се ви баш тако упели за тог, управо да кажем — хуљу, а?!

— Ваљда имају људи с њим каква рачуна, вели деда Данча.

— Биће да је то — вели попа.

— Немамо ми с њиме ништа, плану мајстор Елесија, него ја видим шта ви хоћете. Ја ево велим, да нисам против Лајчике, па сад ви радите шта знате.

Како ово мајстор Елесија рече, а Савушка одма на врата и Елесија, па оду.

— То ме само једи — вели попа — како један христијанин може бити уз Чивута?! Лалко је само ћутао и гутао, али сад баш не да попи за право.

— Та но, но, полако господин попо, познајемо ми сви тога човека. Питам ја вас, зар би други био бољи, па макар и Србин био?! Не може ни он забадава давати, тек мора живети!

— Ти Лалко тако велиш, јел?! Ја видим, ви сте против моје воље, али знајте, да Лајчика мора из села напоље! Свађати се не вреди ништа, него ко је шта наумио, нека ради . . .

Сви се разиђоше, само њих неколико остали код попе да чују, шта ће и како ће.

Поп-Ива је одма написао »тужбу« против Лајчике и сви се потписаше и одоше. Ту »тужбу« је још тај дан носио црквењак Орестије и купио људе за потпис . . . Одма сутра дан већ, биле су две партаје. Поп-Ива је радио и израдио, а Лалкова партаја слабо је марила за целу ствар.

Једнога дана, а Лајчикин дућанац затворен. Прошао ешкут-Бачика па луп-луп палицом о врата, али се нико не одзива . . . Знали су одма за попино — масло.

Онда Бачика управо, па код попе и још с врата се продере:

— Ви сте истерали Лајчику, а ми ћемо га довести.

Јео се попа Ива жив. Док је он поручивао за неког његовог рођака да дође, дотле је Лалкова партаја бивала све већа. Попа је видео, да не може како он хоће, па се напослетку и мане.

Лалкова партаја дозове Лајчику опет натраг. Лајчика да би накнадио што се зими селио, дође под овим условима:

1. Општина је дужна дати исти стан, али за педесет форината јефтиније.

2. Ракију и вино по литри продавати по десет новчића скупље.

3. Прозоре и врата није слободно ником лупати, јер они нису криви што је Лајчика Чивутин.

Сада је опет у селу по старом. Обе партаје су мирне, јер их мајстор Елесија теши:

— Нека Лајчика Чивутин, шта се то нас тиче; само нека он добро мери!

Ст. Бечеј.

Љуба
из потиског клуба.

Књижевност и уметност.

Лука Грђић-Бјелокосић дао је у штампу: III. књигу „Из народа и о народу“. У овој књизи биће штампано „Смиље и босиље убрато из српског народног врта“, а то су српске народне женске песме. У целој збирци имаде 112 песама, међу којима имаде 19 варијаната. Остале песме нису до сада нигде штампане, — нису бар у овећим познатим збиркама, које ја имадох при састављању ове збирке. Књига ће бити од 10—12 штампаних табака. За претплатнике из Босне и Херцеговине, као и за оне из аустро-угарске монархије стоји један примерак 50 новчића, а за претплатнике из Србије 1 динар и 20 пара дин. у злату. Скупљачи добивају једанаести примерак на дар, а преплатници књигу о његову трошку. Рок претплате траје до краја фебруара месеца када ће и књига бити готова.

ИЗ НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ.

Осечка комора и српско занатлијско удружење у Митровици.

Правила српског занатлијског удружења у Митровици, што их је речено удружење ево већ скоро две године поднело кр. земаљској влади у Загребу на потврду, била су пре кратког времена предметом живе дебате у трговачко-обртничкој комори у Осеку, којој су била послана од земаљске владе на мњење. Нико није ни помислити могао, да ће тако невина, једноставна, а при томе праведна ствар навући на отпор у самој комори, где се нашао неки Вајсмајер, банкар по занату, да жестоко нападне на та правила, јер по њима може, као што је и са свим природно, само Србин да буде члан српског занатлијског удружења. Члан коморе г. Вајсмајер бацио се у својим нападајима на правила српског занатлијског удружења на високу политику. Створио је, да у Митровици влада велики антагонизам између тамошњим народностима да том антагонизму препоруком предложених правила нетреба давати нове ране итд. итд. све у томе тону. И збиља, комора је тим испадима насела, а није препоручила правила на потврду. Питамо ми сада, откуда трговачка-обртничка комора себи узима права да из политичких обзира непрепоручује занатлијска правила на одобрење? Јели трговачко-обртничка комора у Осеку каково политичко тело? Спада ли то у делокруг коморе? Шта то значи? Значи то, да је крајње време, да занатлије треба што пре да настоје, да се проведе оцељепње обртничке од трговачке коморе, значи то, да занатлијске интересе нису позвани, да заступају банкари и тиме подобни велетрговци који немају ни срца ни осећаја за потребе занатлијске, по којима у њиховом бескрајном егоизму сметају и нашем занатлијском удружењу, а највећма онда, када носе српско име. Жалосно је да код толиких Срба чланова те коморе није ни једнога било у тој седници; жалосно је да баш ни митровачки српски члан те коморе није отишао у ту седницу, да тамо подигне свој глас у обрану нападнутог српског занатлијског удружења, ма да чланови коморе у напред добијају дневни ред и ма да су дакле та господа добро знала да ће се у тој седници расправљати и о предлогу правила за српско занатлиско удружење у Митровици. Но ми смо ипак унаточ томе, што трговачко обртничка комора у Осеку није препоручила правила на потврду, чврсто уверени, да ће земаљска влада потврдити та правила, јер просто нема разлога да их непотврди. У времену, кад ничу хрватске читаонице и тамо где Хрвата ни за лек нема, не верујемо, да ће у једној материјалној ствари, где се ради о бољитку егзистенције друштвених чланова бити ускраћена потврда правилима удружења само за то, што му чланови могу бити само Срби.

Један Србин одборник у Митровици.

Званичне забелешке будимпештанске берзе

1. (13.) јануара 1898.

Пшеница банатска, стара, каквоћа по хектолитру од 75 до 81, цене од 100 килограма од — ф. — н. до — ф. — нов.; потиска стара, каквоћа по хектолитру од 75 до 81 цена од 100 килограма од — ф. н. до — ф. —н.; нова од 13 ф. 20 н. до 13 ф. 25 н. пештанска, стара, каквоћа по хект. од 75 до 81, цена од 100 килгр. од — ф. — н. до — ф. —нов. нова од 13 ф. 15 н. до 13 ф. 20 н.; бачка, стара какв. по хкл. од 75 до 81, цена од 100 кгр. од — ф. — н до — ф. — н. нова од — ф. — н. до — ф. — н.

Раж, нова, прве врсте, каквоћа по хектолитру од 70 до 72, цена од 100 кгр. од 8 ф. 65 н. до 8 ф. 70 н.: друге врсте, каквоћа по хектолитру од 70 од 72 цена од 100 кгр. од 8 ф. 60 н. до 8 ф. 65 нов.

Јечам, нови, за пићу, каквоћа по хкл. од 60 до 62. цена од 100 кгр. од 6 ф. 20 н. до 6 фор. 50 нов.; за печиво, какв. по хл. од 62 до 64, цена 6 фор. 70 н. до 7 ф. 40 н.; за пиваре, каквоћа по хектолитру од 64 до 66, нова 8 ф. — н. до 9 ф. 50 н.

Зобнова, каквоћа по хектолитру од 39 до 41 цена од 100 кгр. од 6 ф. 30 н. до 6 ф. 65 нов.

Кукуруз стари, банатски, какв. по хл, од — до —, цена од 100 кгр. од 5 ф. 20 н. до 5 фор. 25 н. остали, каквоћа по хкл. од — до —, цена од 5 ф. 10 н. до 5 ф. 15 н

Репица, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 13 ф. — н. до 13 ф. 50 н.

Проја, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 4 ф. 80 н. до 5 ф. 10 н.

Маст, 100 кгр. 52 ф. 50 н. до 53 ф. 50 н.

Сланина, 100 кгр. 47 ф. — н.; сушена 54 ф. — н.

Шљиве, босанске 100 кгр. од 16 фр. 50 н. до 17 фор. — н.; славонске 100 кгр. — ф. — н. до — ф.

За пренос робе на лађама плаћа се до Будимпеште од 100 килограма по Дунаву: од Панчева од 23 нов. до 27 нов. од Новог Сада од 21 нов. до 23 н од Бездана од 13 н. до 15 н; по Тиси: од Сегедина од 27 н. до 29 н. од Сенте од 26 н. до 27 н. од Титела од 24 н. до 25 н.; по Сави: од Митровицо од 32 н. до 34 н.; по Бегеју: од Темишвара од 38 н. до 42 н. од Вел. Бечкерека од 27 н. до 28 нов.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 1. (13.) јануара 1898.

Дукати	5 ф. 71 н.
Наполеондори (20 франака)	9 ф. 52 н.
Угарска златна рента	121 ф. 50 н.
Аустријска златна рента	121 ф. 70 н.
Угарска круна рента	99 ф. 60 н.
Немачке државне марке (од 100 мар.)	58 ф. 77 н

Преглед трговине у прошлој недељи.

Петролеј: фијуманско-амерички петролеј 21 ф. 75 н. фијуманско-руски петролеј 19 ф. — н., салонски, оршавски петролеј 17 ф. — н., кроштатски петролеј 15 ф. — н., све од 100 кил. нето са 20 проц. таре са бурадима, царина се узима у Будимпешти; угарски петролеј са три крста 19 ф. — н., са два крста — ф. — н. нето од 100 кил., нето тара инклузиве Барел аб Будимпешта.

Шећер: Прва врста 37 ф. — н., шећер на коцке 38 ф. — н., лошији 36 ф. — н. франко у Будимпешти. Све од 100 кил.

Вуна: летња 65—80 ф., бољa роба 89—92 ф., зимска 90—92 ф., бела летња 108—116 ф., лошија бачка 78—80 ф., бачка без махне 100—102 ф., цигаја 86—90 фор. Све од 100 клгр.

Трговина.

НОВИ САД, 1. јануара. Пшеница прве каквоће ф. 12·— до ф. —·— Пшеница средња 11 фор. 50—60 новч. Пшеница лакша роба ф. 10 50—11·— Наполица фор. 9 50—10·—. Јечам фор. 5.20—·— Зоб 5 ф. 70—80 нов. Кукуруз у зрну нови 4 фор. 50—60 н. Кукуруз стари 5 ф. ——— н. Маст 60 ф Сланина сува 62 фор. дебела паљена 64 фор Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	44—— нов.
„ средњи	43—— нов.
„ лаки	40—— нов.

Све од 1 килограма.

Теоци	26—30 нов. по клгр.
Јагњци	——— фор. по пару
Овци	8—16 фор. по пару.

*

Брашно, 9. новембра по рим. Фино брашно: Нумера 0 — 19 ф. 60 н.; — 1. — 19 ф. 20 н. 2. — 19 ф. —.; 3. — 18 ф. 80 н.; брашно за лебац: Нумера 4 — 18 ф. 40 н.; 5. — 18 ф. — н. — 6. 17 ф. 60 н.; — 6а. 17 фор. — н.; — 7. 15 ф — ч. брашно несејано: I. — 14 фор. 40 н.; II. — 14 ф. — н. мекиње: 4 ф. 40 н.; грис прве и друге врсте, 20 фор. — н.; треће врсте: 19 ф. 60 н Све од 100 килограма. Цене су парног млина Валтазара Фајта у Новом Саду.

*

Стање воде под Новим Садом.

31. децембра било је	0·62 мет.
1. јануара било је	0·56 мет

*

БЕЧ, 29. децембра п. рим. 1897. (Извештај воловоског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 4577 ком. т. ј. 2881 мађарског, 1111 галичког и 585 немачког соја.

Усљед већег догода била је тражња опет слабија.

Продавало се за 100 килограма живе тежине: мађарски од ф. 27 35, прима до фр. 39.— галички од фор. 28—36, прима до 39·—, немачки од 30—38, прима ф., 43·—

Слабије врсте, бикови и краве од ф. 20—32.

*

БЕЧ, 30. децембра по рим. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 8994 ком. а смештено за продају 4408 назимади и 3994 тешких свиња мађарског соја.

Ма да је догон мањи био, ипак се не могоше цене поправити. Продавало се:

Прима роба	од 43—44	новчића
Средња „	„ 41—42	„
Лака „	„ 37—40	„
Назимад „	„ 30—40	„

на килограм живе тежине без потрошарине.

*

БЕЧ, 11. јануара п. р. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 8994 к., дошло је 4408 ком. млађе врсте, 3994 комада угојених мађ соја —. Свега 8402 комада дотерано.

Трговина је била трома.

Продало се:

Прима роба	43—44 н. изнимно 50 н.
Средња „	39—41 н.
Сремска „	40—41 н.
Назимад „	40—47 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 50 —— ф.
„ „ масти 48 —— ф. Све од 100 кгр.

Вашар рогате марве.

На јучерашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 4577 комада, од којих беше 3446 угојених и 1131 ком. мршавих.

Трговина је била трома.

Немачке прима — — —	41—42 нов.
Мађарске „ — — —	37—39 „
Средње — — — — —	30—32 „
Слабије — — — — —	22—26 „
Бикови немачки прима —	30—31 „
Бикови немачки слабији —	25—27 „

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Сад баш изашла је:

НАЈНОВИЈА ВЕЛИКА КАРТА

БАЛКАНСКО ПОЛУОСТРВО

СА СУСЕДНИМ ЗЕМЉАМА

ПО НАЈНОВИЈОЈ КИПЕРТОВОЈ КАРТИ

ЗА ОСНОВНЕ И СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

УДЕСИО

П. МАНОЈЛОВИЋ.

Размер 1: 1,200.000

НА ПЛАТНУ СА ШТАПОВИМА

ЦЕНА 20 КРУНА

КАРТЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

У РАЗМЕРУ 1,700.000

од Др. Јов. Цвијића.

На платну залепљена са штаповима стаје 6 круна.

Београд **Књижара В. Валожића,**

Уз поруџбину молимо да се одмах и новац пошље. Пакете шаљемо поштом о нашем трошку.

ОГЛАСИ.

Бр. $\frac{112.}{\text{у. о.}}$ ex 1897.

Стечај.

Према одлуци овогодишње главне скупштине, која је уважила молбу г. А. Хаџића, да се реши од непосредне управе нар позоришта — расписује се стечај на место управитеља српске народне позоришне дружине.

Годишња је плата управитељу 1500 фор. а. вр. и путни трошак, а за држање управитељске писарнице 120 фор. годишње.

Од управитеља, који непосредно управља позоришном дружином и води администрацију и цело економско руковање, тражи се, да је књижевник који добро познаје драмско песништво и позоришну уметност, и да има знања и умења у позоришним стварима и онај ступањ образованости, који се у опште захтева од вршиоца дужности позоришног управитеља.

Рок овоме стечају траје шест недеља дана, од дана првог увршћења.

Из седнице управнога одбора „друштва за српско народно позориште“, у Новом Саду 22. децембра 1897. (3. јануара 1898).

Начеоник
„друштва за српско народно позориште“:
Др. Лаза Станојевић с. р

Сава Петровић с. р
секретар. 587 2—

Бр. $\frac{119.}{\text{у. о.}}$ ex 1897

Стечај.

Према одлуци главне скупштине друштвене расписује се стечај на место капелника или коровоће код српске народне позоришне дружине.

Годишња је плата капелнику 600 фор. а. вр. Осим тога добијаће дијурне и путни трошак при путовању с позориштем, а за своје композиције даваће му се 5% тантијеме. За преписе партитура добијаће засебну награду.

Капелнику спада у дужност, да обучава и изображава позоришну дружину у концертном, бинском и црквеном певању и појању, да диригује коровима, солистима и оркестром, и да у местима, где нема музике, свира међу чиновима и да прати певање на гласовиру или хармонијуму.

Молиоци ваља да поднесу председништву овога друштва сведочанства о својој способности и свршеним музичким наукама у року од шест недеља дана, од дана првог увршћења овога стечаја.

Из седнице управнога одбора „друштва за српско народно позориште“, у Новом Саду 22. децембра 1897 (3. јануара 1898.).

Начеоник
„друштва за српско народно позориште“:
Др. Лаза Станојевић с. р.

Сава Петровић с. р.
секретар 588 2—2

ПАВЛЕ ЛАГАРИЋ
АРХИТЕКТА У БЕЧУ

препоручује се поштованој српској публици за извођење планова за све јавне и приватне зграде.

Особито је добро верзиран у **Schweizer-Holzstil**-у, који је најподеснији за **Ville** и малене кућице за једну обитељ.

Поруке ваља слати на адресу: **Pavle Lagarić** Architekt, Wien III Kuhnngasse 15 Th 17. 535 7—7

БИРЦУЗ

у Турији (Бачка) на пијаци, код општинске куће, носи годишње 3000 фор. прихода, са врло великом баштом, издаје се под закуп. Распитати код поседника куће под бројем кућним 24. 577 1—1

Kihirdetés.

Az Ujvidéki anyakönyvi kerület alulirott anyakönyvvezetője kihirdeti, hogy:

1. Kovács Elek, ki családi állapotára nézve: nőtlen és a kinek vallása: romai-katholikus, állása (foglálkozása): vasúti állomásfőnök, lakóhelye: Ó-Pazua, születési helye: Ikervár, ideje: 1865. évi május hó 27. napja s a ki Kovács Józsefnek és nejének született Varga Rozáliának fia.

2. Hőgyészi Gabriela Maria, ki családi állapotára nézve: elvált, és a kinek vallása: evangelikus református, állása (foglalkozása): —, lakóhelye: Ujvidék-Ó-Pazua, születési helye: Bács-Kúla, ideje: 1863. évi márczius hó 24. napja s a ki néhai Hőgyészi Jozsefnek és özvegyének született Markosits Terézianak leánya egymással házasságot szándékoznak kötni.

Felhivatnak mindazok, a kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valamely törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményről tudomásuk van, hogy ezt alulirott anyakönyvvezetőnél közvétlenül, vagy a kifüggesztési hely községi elöljárósága (illetőleg anyakönyvvezetője) utján jelentsék be.

Ezt a kihirdetést a következő helyeken kell teljesiteni u. m.: Ujvidéken és hirlap utján Ó-Pazuán.

Kelt Ujvidéken, 1898. évi január hó 12. napján.

Profuma Béla,
anyakönyvvezető.

591 1—1

ОБЈАВА.

Потписани матричар новосадског матрикулашког среза објављује, да:

1. Ковач Елек, који је по свом породичном положају: неожењен, а који је вере: римокатоличке, занимања: железнички управитељ, боравиште: Ст. Пазуа. место рођења: Икервар, година и дан рођења: 1865. 27. маја који је син: Јосифа Ковача и жене му рођене Розалије Варга.

2 Габриела (Марија) Хеђеси, која је по свом породичном положају: развенчана, а вере: евангелично-реформаторске, занимања: —, боравиште: Нови Сад-Ст.Пазуа. место рођења: Бач-Кула, година и дан рођења: 1863. 24. маја и која је кћи: Јосифа Хеђеса и жене му рођене Терезије Маркошић — желе ступити у брак

Позивају се сви они, који би знали за какву закониту препреку, што се односи на женике, или за какву околност што искључује слободни пристанак, да то пријаве потписаном матричару оног места, где се ово јавно обнародује.

Ово се има објавити у општини Новом Саду и листу и у Ст. Пазуви.

У Новом Саду, 12. јануара 1898.

Профума Бела,
матричар.

Commis

der Kurzwaaren und Garnbranche, wird acceptirt bei F. GOLDSTEIN Semlin. 503 2—3

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

г. ФРАНЦУ ВИЛХЕЛМУ

апотекару у Најкирхну. Доња Аустрија. Изналазачу антиревматичног и антиартритичног теја што чисти крв, а чисти крв од улога и костобоље.

Ево зашто излазим овим на јавност. Прво обвезана сам г. Вилхелму апотекару у Најкирхну, да му изјавим моју најтоплију благодарност за услуге, које ми је учинио његов теј за чишћење крви у мојим тешким ревматичним боловима, а даље и с тога, да скренем пажњу других, који страдају од исте напасти, на овај изврсни теј. Не могу описати оне тешке болове, што сам их сносила пуне 3 године пред сваку промену времена; од тих болова не могоше ме излечити ни разни лекови, ни сумпорна бања у Бадену код Беча. У бесаници превртала сам се по читаве ноћи у постељи, губила сам вољу на јело, изглед ми је постајао све то гори и опадала ми је телесна снага. Кад сам почела узимати горњи теј, после четир недеље не само да сам се извидала од тих болова, које ни данас више не осећам, ма да је прошло већ 6 недеља, како више не узимам теј, него се поправило и цело моје телесно стање. Тврдо сам убеђена, да ће сваки у сличној прилици, ако се лати тога теја, као и ја благосиљати изналазача му госп. Франца Вилхелма.

С одличним поштовањем
Грофица Вучин Штрајтфелдова
потпуковниковица.

494 7—12

Главни и одговорни уредник др. Емил Гаврила.

Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.